

Για το Δικαίωμα Άρνησης Εμβολιασμού (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα ['The Justice Project'](#) τον Ιούλη του 2021.

Περιεχόμενο

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΡΝΗΣΗΣ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΥ

July 17, 2021

Το ότι η κυβέρνηση έλαβε μέτρα που καθιστούν πλέον αναγκαίο τον εμβολιασμό κατά του κορονοϊού – μέτρα δηλαδή που εξαναγκάζουν πολίτες να εμβολιαστούν – είναι αντιληπτό σε όλους. Το τί δεν είναι τόσο ευρέως αντιληπτό είναι πως ο εξαναγκασμός αυτός είναι σημαντικά πιο αισθητός σε συγκεκριμένες ομάδες πολιτών. Αναφέρομαι στους χαμηλόμισθους αλλά και γενικότερα στην εργατική τάξη. Και εξηγώ.

Το βασικό μέτρο που ωθεί πολίτες που δεν επιθυμούν να εμβολιαστούν στον εμβολιασμό είναι η κατάργηση των δωρεάν rapid test. Αφού αυτά τα τεστ θα χρεώνονται **έως και 20 ευρώ** από τον ερχόμενο Αύγουστο, και χρειάζονται τουλάχιστον 7 για να λειτουργούν σαν Safe Pass για ένα μήνα, το κόστος των rapid tests για μηνιαίο Safe Pass θα κυμαίνεται στα 140 ευρώ. Για άτομα της εργατικής τάξης, το ποσό αυτό αποτελεί σημαντικό μέρος του μισθού τους. Είναι για αυτά τα άτομα που ο εξαναγκασμός είναι πιο αισθητός, μιας και η οικονομική τους κατάσταση καθιστά αδύνατη την άσκηση του δικαιώματός τους να μην εμβολιαστούν.

«Ε και;» θα πουν οι υποστηρικτές του υποχρεωτικού εμβολιασμού. «Αφού θα είναι καλό και για τους ίδιους να εμβολιαστούν αλλά και για τον υπόλοιπο κόσμο. Τί πειράζει αν το κράτος εξαναγκάζει πολίτες να εμβολιαστούν;»

Το ζήτημα δεν έχει να κάνει με το καλό οποιουδήποτε. Δεν έχει δικαίωμα το κράτος να αποφασίζει για τους πολίτες τί είναι καλό ή κακό για εκείνους. Αυτό θα ισοδυναμούσε με την κατάργηση των ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων, τη στιγμή που ο λόγος ύπαρξης του μοντέρνου κράτους – σύμφωνα με τους διανοούμενους υποστηρικτές του (Λοκ, Ρουσσώ, κτλ) – είναι η προστασία ελευθεριών και δικαιωμάτων μέσω κατοχύρωσης ενός καθεστώσ δικαίου. Όπως εξηγεί ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμμάνουελ Καντ, ενδεχομένως ο σπουδαιότερος θεωρητικός του μοντέρνου κράτους, «ένα πατερναλιστικό κράτος, στο οποίο οι πολίτες, σαν βρέφη, δεν μπορούν να διακρίνουν από μόνοι τους τί είναι χρήσιμο ή επιβλαβές για αυτούς ... και περιμένουν την κρίση ... του κράτους για το πως να είναι ευτυχισμένοι ... αποτελεί τον πιο μεγάλο δεσποτισμό που μπορεί κανείς να φανταστεί – μια κοινωνία που καταργεί όλες τις ελευθερίες των πολιτών της, στην οποία περίπτωση καταργεί και όλα τους τα δικαιώματα.» (Immanuel Kant, On the common saying, 1793).

Όταν το κράτος αποφασίζει τί είναι καλό ή κακό για τους πολίτες, υποστηρίζει ο Καντ, οι πολίτες πλέον δεν έχουν καμιά ελευθερία και γι' αυτό και κανένα δικαίωμα. Δεν έχουν καμιά ελευθερία επειδή

οι ατομικές ελευθερίες επιτρέπουν στους πολίτες να ζήσουν όπως εκείνοι επιθυμούν – να ζήσουν δηλαδή αποφασίζοντας οι ίδιοι για τον εαυτό τους τι είναι καλό για αυτούς. Για παράδειγμα, η ελευθερία λόγου επιτρέπει στον καθένα να εκφραστεί με τρόπο που ο ίδιος κρίνει σωστό, η ελευθερία στην ιδιωτική ζωή να ζήσει όπως ο ίδιος επιθυμεί χωρίς να πρέπει να λογοδοτήσει σε άλλους, κτλ. Συνεπώς, όταν το κράτος αποφασίζει για τους πολίτες πως θα είναι καλό για αυτούς να ζουν, οι ατομικές ελευθερίες de facto καταργούνται, αφού ο σκοπός που εξυπηρετούν εξυπηρετείται τώρα από το κράτος. Καταργούνται επίσης και τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών, μιας και ο δικός τους σκοπός είναι η προστασία ελευθεριών που έχουν πλέον εξαφανιστεί. (Το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης προστατεύει την ελευθερία λόγου, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή την σχετική ελευθερία, κ.ο.κ).

Επομένως, όσον αφορά κρατική πολιτική, το ζήτημα του υποχρεωτικού εμβολιασμού δεν έχει να κάνει με το τί είναι καλό για οποιονδήποτε, αλλά με τις ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών. Και εδώ φτάνουμε στο βασικό θέμα. Ο εμβολιασμός αποτελεί ιατρική πράξη. Όπως λοιπόν οποιαδήποτε άλλη ιατρική πράξη (φαρμακευτική αγωγή, επέμβαση, κτλ) το άτομο αποφασίζει εάν επιθυμεί να την κάνει. Η αρχή αυτή είναι καίρια για την κατοχύρωση θεμελιωδών δικαιωμάτων ατομικής προστασίας, ιατρικών και μη. Η απόρριψη της σημαίνει πως οποιοσδήποτε επικαλείται έναν ιατρικό λόγο μπορεί να επέμβει στο σώμα κάποιου άλλου χωρίς τη θέληση ή τη συγκατάθεση του. Εάν π.χ. κάποιος θεωρεί πως υπάρχουν ιατρικοί λόγοι για μια γυναίκα να τεκνοποιήσει, θα μπορεί να επέμβει στο σώμα της χωρίς τη συγκατάθεση της με τρόπο που θα εξασφαλίσει τεκνοποίηση. Είναι βάση της πιο πάνω αρχής που μπορούμε να αναγνωρίσουμε το παράδειγμα αυτό σαν περίπτωση βιασμού αντί ιατρικής περίθαλψης. Το δεύτερο προϋποθέτει συναίνεση. Το πρώτο όχι.

Μπορεί όμως κάποιος να ισχυριστεί πως η διαφορά με τον εμβολιασμό είναι πως εδώ τίθεται θέμα προστασίας όχι μόνο του ατόμου αλλά και της κοινωνίας. Επομένως, το άτομο δεν μπορεί να αποφασίζει μόνο του αν θα εμβολιαστεί ή όχι, καθώς το ζήτημα αφορά και την ευημερία άλλων. Το πρόβλημα με το συγκεκριμένο αντεπιχείρημα είναι πως αυτό δεν ισχύει μόνο στην περίπτωση του εμβολιασμού, αλλά και στην περίπτωση πολλών άλλων ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένων και ζητημάτων που και πάλι μόνο το άτομο έχει δικαίωμα να αποφασίζει.

Για παράδειγμα, κάποιος που αρνείται να σταματήσει την κατάχρηση τσιγάρου ή ποτού δεν φέρνει μόνο τον εαυτό του σε κίνδυνο. Οι πράξεις του δύναται να επηρεάσουν αρνητικά κι άλλους. Ένας τρόπος είναι ο εξής. Ξέρουμε πως ένας παράγοντας που οδηγεί κάποια άτομα στο ποτό και το τσιγάρο είναι πως οι συνήθειες αυτές είναι ευρέως αποδεκτές. Ξέρουμε επίσης πως τόσο το ποτό, όσο και το τσιγάρο, μπορούν να είναι καταστροφικά. Μπορούν να διαλύσουν σχέσεις, οικογένειες, ζωές. Ωστόσο, το κράτος δεν έχει δικαίωμα να αναγκάσει πολίτες να σταματήσουν να πίνουν και να καπνίζουν, μέσω π.χ. ποινικοποίησης της χρήσης τσιγάρου και αλκοόλ – παρόλο που οι πολίτες αυτοί συμβάλλουν στο κλίμα ευρείας αποδοχής αυτών των συνηθειών, και έτσι στην ώθηση άλλων σε ενδεχόμενη καταστροφή. Το ίδιο λοιπόν και με τον εμβολιασμό. Και η άρνηση κάποιων να εμβολιαστούν να επηρεάζει αρνητικά τους γύρω τους, δεν έπεται πως το κράτος έχει δικαίωμα να τους αναγκάσει να εμβολιαστούν.

Δεν μπορεί όμως το κράτος να λάβει μέτρα εξαιρέσεως σε περίπτωση δημόσιας κρίσης, μέτρα που ενδεχομένως να καταργούν ατομικά δικαιώματα όπως το δικαίωμα άρνησης εμβολιασμού, με σκοπό την υπέρβαση της κρίσης; Ομολογουμένως, δεν θα ήταν παράλογο για το κράτος να μπορεί σε περιόδους κρίσης να αποκτήσει εξουσίες που δεν έχει υπό κανονικές συνθήκες. Υπάρχει μάλιστα μια μακρά παράδοση πολιτικής σκέψης που θεωρεί βασική αυτή την κρατική ιδιότητα — μια παράδοση που ξεκινά από τους Ρωμαίους και φτάνει μέχρι τους αστούς επαναστάτες της Γαλλικής επανάστασης, αγγίζοντας ακόμη και τον Μαρξ. Αξίζει λοιπόν το συγκεκριμένο αντεπιχείρημα να εξεταστεί.

Σύμφωνα με την παράδοση αυτή, εφόσον οι εξουσίες εξαιρέσεως που αποσκοπούν στην καταπολέμηση

δημόσιας κρίσης είναι ξεκάθαρα προσωρινές — έτσι ώστε να μην τίθεται θέμα αποδόμησης του καθεστώσ δικαίου, αλλά μόνο η προσωρινή αναστολή του για σκοπούς υπέρβασης κρίσης — τότε ενδεχομένως να μπορούν να δικαιολογηθούν. Η κρίση όμως του κορονοϊού δεν πληροί τα κριτήρια κρίσης που επιτρέπουν στο κράτος να αποκτήσει εξουσίες εξαιρέσεις. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί το κράτος να επικαλεστεί τον κορονοϊό για να αναστείλει το δικαίωμα άρνησης εμβολιασμού.

Γιατί δεν πληροί τα σχετικά κριτήρια ο κορονοϊός; Επειδή δεν αποτελεί προσωρινή κρίση, αλλά μια μακροχρόνια πραγματικότητα. Ενάμιση χρόνο μετά, και με σχεδόν 70% του πληθυσμού εμβολιασμένο, ο ιός δεν λέει να πάει πουθενά. Αφού λοιπόν το φαινόμενο που οι εξουσίες εξαίρεσης προσπαθούν να καταπολεμήσουν δεν είναι προσωρινό, οι εξουσίες οι ίδιες δεν μπορούν να είναι προσωρινές. Συνεπώς, στη περίπτωση του κορονοϊού, δεν μιλάμε για εξουσίες εξαίρεσης που προσωρινά αναστέλλουν ατομικά δικαιώματα. Μιλάμε για τη μακροχρόνια αναστολή ατομικών δικαιωμάτων, και έτσι για τη de facto αποδόμηση του καθεστώσ δικαίου. Αυτό αποτελεί πράξη που το κράτος δεν είναι εξουσιοδοτημένο να κάνει, αφού όπως ήδη είπαμε, ο σκοπός ύπαρξης του είναι η κατοχύρωση ενός καθεστώσ δικαίου — όχι η αποδόμηση του.

Κλείνοντας, θέλω να επισημάνω μια τάση που προβάλλεται από διάφορα φάσματα πολιτών σχετικά με το θέμα του εμβολιασμού, η οποία προδίδει μια λανθασμένη αντίληψη του ρόλου του κράτους. Διάφορα άτομα που είναι προσωπικά υπέρ του εμβολιασμού κατά του κορονοϊού, που είναι δηλαδή πρόθυμα να εμβολιαστούν και που επιθυμούν για άλλους να κάνουν το ίδιο, τείνουν να τάσσονται υπέρ του υποχρεωτικού εμβολιασμού. Θεωρούν πως η πολιτική αυτή είναι αποδεκτή επειδή βασίζεται σε πεποιθήσεις που οι ίδιοι συμμερίζονται. Αυτό προδίδει μια προβληματική αντίληψη του κράτους.

Σαν δημόσιος θεσμός, το κράτος δεν είναι υπόλογο στις πεποιθήσεις συγκεκριμένων ατόμων. Το ότι είναι δημόσιος θεσμός σημαίνει πως είναι υπόλογο στο δήμο — στο σύνολο των λογικών πολιτών. Συνεπώς, εάν μια κρατική πολιτική βασίζεται σε πεποιθήσεις που μόνο κάποια ομάδα πολιτών μπορεί να συμμεριστεί, δεν είναι θεμιτή. Οι θεμιτές πολιτικές βασίζονται σε πεποιθήσεις ή αρχές που όλοι οι λογικοί πολίτες μπορούν να συμμεριστούν, καθώς ο ρόλος του κράτους δεν είναι να επιβάλει τη βούληση μερικών, αλλά τη βούληση του δήμου. Αυτό δεν σημαίνει πως το κράτος οφείλει να επιδιώκει ομοφωνία σε κάθε πολιτική του απόφαση. Σημαίνει μόνο πως οι αρχές στις οποίες οι πολιτικές του αποφάσεις στηρίζονται πρέπει να μπορούν να γίνουν αποδεκτές από όλους.

Μπορεί ή αρχή στην οποία βασίζεται η πολιτική του υποχρεωτικού εμβολιασμού να γίνει αποδεκτή από το σύνολο των πολιτών; Η απάντηση είναι πως όχι. Η πολιτική στηρίζεται στην απόρριψη της αρχής που επιτρέπει στο άτομο να αποφασίσει ποιες ιατρικές πράξεις θα δεχτεί. Όπως είδαμε προηγουμένως, η συγκεκριμένη αρχή κατοχυρώνει σημαντικά δικαιώματα ατομικής προστασίας. Εύλογα λοιπόν μπορούν κάποιοι πολίτες να κρίνουν πως μια πολιτική που αναιρεί αυτή την αρχή — η πολιτική υποχρεωτικού εμβολιασμού, λόγου χάρη — είναι για αυτούς απαράδεκτη. Και αφού είναι απαράδεκτη για μέρος του συνόλου των πολιτών, η συγκεκριμένη πολιτική δεν αποτελεί έκφραση της βούλησης του συνόλου.

Ήθελα να κλείσω με το συγκεκριμένο ζήτημα επειδή προκύπτει εδώ το ερώτημα του εάν απασχολεί το κυπριακό κράτος η βούληση των πολιτών. Είναι δύσκολο να δει κανείς πως ένα κράτος που πλέον σταθερά ασκεί διακυβέρνηση εκ του διατάγματος, με κανένα σημάδι στον ορίζοντα ως προς το πότε αυτή θα τερματιστεί, μπορεί να ενδιαφέρεται στη βούληση των πολιτών του. Σε μια τέτοια περίπτωση, τι ακριβώς το απασχολεί; Ποιανού τη βούληση εκφράζει; Και σε ποιον είναι υπόλογο;

Ρατζίβ Χαράγκη

[Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση, Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Ηλεκτρονικά Άρθρα, covid-19, Δεκαετία 2020-2029, 2021, The Justice Project \(Ιστοσελίδα\), Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:

<https://movementsarchive.org/> - **Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο**

Cyprus Movements Archive

Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

<https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:justice:vaccination>

Last update: **2025/07/15 13:46**